Пробудись!

Чи існує Творець?

Розгляньте факти

Пробудись!

Том 102, № 3 2021 UKRAINIAN

Тираж 68 097 000 примірників
Видається 214 мовами

Awake! (ISSN 0005-237X)
November/December 2021
© 2021 Watch Tower Bible
and Tract Society of Pennsylvania.
Printed in Germany.
© Druck und Verlag: Wachtturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft, Selters/Ts.,
V. i. S. d. P. Dirk Ciupek, Selters/Ts.
Mitteilung gemäß § 5 Abs. 2 HPresseG:
Keine Beteiligungen.

УКРАЇНА:
Свідки Єгови
а/с 955, Львів-Брюховичі, 79491

Повний перелік адрес дивіться
на сайті www.jw.org/uk/контакти.

Існують різні погляди на те, як виник Усесвіт і життя на Землі. У цьому номері журналу «Пробудись!» подано цікаві факти, які допоможуть вам дійти власного висновку. Чи Всесвіт виник сам собою, чи в нього був Творець? Відповідь на це запитання важливіша, ніж може здаватись.

Кому вірити?	3
Що розповідає Усесвіт	4
Що розповідає жива природа	6
Що не може пояснити наука	8
Що розповідає Біблія	10
Чому важливо з’ясувати	14
Розгляньте факти	16

JW.ORG®

Чи вас цікавить курс вивчення Біблії?
Чи бажаєте, щоб вас відвідали?

Зайдіть на www.jw.org

або надішліть своє прохання на вищеподану адресу.

Не для продажу. Видається в рамках всесвітньої програми з поширення біблійних знань, яка підтримується добровільними пожертвами. Щоб зробити пожертву, зайдіть на сторінку donate.jw.org. Якщо не зазначено інакше, при цитуванні Біблії використовується «Переклад нового світу».

Кому вірити?

«Усесвіт міг виникнути і виник сам по собі з нічого» (фізики Стівен Гокінґ і Леонард Млодінов, з книжки «Великий замисел»).

«Бог створив небо і землю» (Біблія, Буття 1:1).

Всесвіт і життя створені Богом? Чи виникли цілком випадково? Слова відомих учених на початку статті і перші слова Біблії — це два кардинально різних погляди. Кожен з цих поглядів має своїх палких прихильників. Але є багато людей, яким важко визначитись. У мас-медіа ведуться гарячі дискусії про походження життя. Тема існування Творця часто піднімається і на сторінках популярних книжок.

Імовірно, вчителі у школі говорили вам, що Всесвіт і життя виникли самі собою, без участі Творця. Але чи вони наводили вам переконливі докази? З іншого боку, ви, скоріш за все, чули, як релігійні провідники твердять, що Творець існує. Чи наводять якісь докази вони? Чи хочуть, щоб ви приймали їхні слова на віру, як релігійну догму?

Можливо, ви дійшли висновку, що ніхто не може точно сказати, існує Творець чи ні. Або ж ви сумніваєтесь, що відповідь має велике значення.

З цього журналу ви дізнаєтесь, щó переконало багатьох людей в існуванні Творця. Ви також дізнаєтесь, чому важливо з’ясувати, як виник Усесвіт і життя на Землі.

Що розповідає Усесвіт

Усесвіт не перестає дивувати астрономів. Тепер вони мають найліпші за всю історію людства інструменти для його дослідження. Які ж відкриття зробили вчені?

Структура Всесвіту. «Галактики не розкидані по небу хаотично, а утворюють структури, подібні до павутини»,— говориться в журналі «Астрономія» («Astronomy»). Вчені пояснюють це існуванням невидимої матерії, яку називають темною матерією. Як говориться у журналі, темна матерія — це «невидимий каркас, на якому тримаються галактики, скупчення галактик і надскупчення галактик».

Як виникла складна структура Всесвіту? Наскільки ймовірно, що вона з'явилась випадково? Ці питання досліджував науковець Аллан Сендидж, якого вважають «одним із найвидатніших і найвпливовіших астрономів XX століття» і який вірив у Бога.

Ось що він написав: «Мені здається неймовірним, щоб такий порядок у Всесвіті з'явився з хаосу. Має бути якесь організуюче начало».

Точні налаштування Всесвіту. Візьмімо для прикладу те, що науковці називають слабкою взаємодією. Завдяки їй наше Сонце горить з постійною силою. Якби ця взаємодія була слабшою, Сонце ніколи б не утворилося. А якби вона була сильнішою, Сонце уже б давно зникло.

Слабка взаємодія — лише один приклад точних налаштувань Усесвіту. Науковий журналіст Аніл Анантасвамі каже, що, якби хоча б одне з цих налаштувань було інакшим, «зірки, планети і галактики ніколи б не сформувалися, і життя було б неможливе».

Ідеальне місце для життя людей. Земля має потрібну для життя атмосферу і достатньо води. А її супутник Місяць саме такого розміру, який потрібен, щоб стабілізувати кут її нахилу. У журналі «Нешнл джіогрефік» говориться: «Особлива будова Землі, її екосистема і біорізноманіття роблять нашу планету єдиною планетою, придатною для життя людей» («National Geographic»)*.

Сонячна система, за словами одного автора, розташована у «віддаленому закутку» нашої галактики. І саме завдяки цьому життя на ній є можливим. Якби ми опинилися ближче до інших зірок — у центрі галактики або в одному з її спіральних рукавів, то життя не мало б шансів через рівень радіації. Але наша Сонячна система, як кажуть вчені, розміщена у «галактичній зоні життя».

Фізик Пол Дейвіс, який вивчає Всесвіт і його закони, дійшов такого висновку: «Я не можу повірити, що наше існування у Всесвіті — просто примха долі, випадковий епізод історії, несподіваний казус у великій космічній драмі... Наше існування аж ніяк не випадкове». При цьому Пол Дейвіс не вважає, що Бог створив Усесвіт і людей. А якої думки ви? Як бачимо, у багатьох складається враження, що Всесвіт і Земля призначені для життя. А може, таке враження складається тому, що так воно і є?

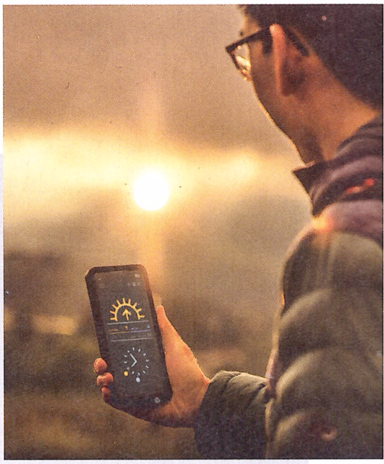

ЗАДУМАЙТЕСЬ

Газети і погодні додатки повідомляють про точний час сходу і заходу сонця та місяця. Якщо ці прогнози були кимось складені, або створені, то хто створив закони, які дозволяють складати такі прогнози?

---

* У цитованій статті з «Нешнл джіогрефік» не говорилося, що Землю і людей створив Бог. У ній ішлося про те, що Земля — ідеальне місце для життя людей.

Що розповідає жива природа

Наша планета вирує життям. На ній росте, рухається і розмножується безліч живих організмів. Це робить нашу планету унікальною і напрочуд гарною. Людству сьогодні відомо про живі організми набагато більше, ніж раніше. Як знання про живу природу проливає світло на походження життя?

Складність живої клітини. Клітини називають будівельними блоками життя. У них, наче на мініатюрних фабриках, виконуються тисячі неймовірно складних процесів, необхідних для підтримки та відтворення життя. Такі надзвичайно складні процеси відбуваються навіть у простих організмах. Візьмімо для прикладу пекарські дріжджі — одноклітинні організми. Хоча у порівнянні з людськими клітинами вони здаються простими, насправді вони неймовірно складні. Клітини дріжджів мають добре організоване ядро з ДНК. Вони обладнані мікроскопічними механізмами, які сортують, транспортують і модифікують молекули, щоб підтримувати життєдіяльність клітини. Коли клітині бракує поживних речовин, запускається складний хімічний процес, котрий сповільнює її життєдіяльність. У результаті дріжджі не гинуть, а, так би мовити, впадають у сплячку. Завдяки цьому їх можна зберігати і потім використовувати для випічки.

Вчені вивчають дріжджові клітини вже десятиліттями. Так вони намагаються зрозуміти, які процеси відбуваються в людській клітині. Але ще залишається багато нез’ясованого. «Не вистачає біологів, щоб провести всі задумані експерименти і зрозуміти, як працює навіть така проста форма життя, як дріжджова клітина»,— з сумом зазначає Росс Кінг, професор Технологічного університету Чалмерса у Швеції.

Дріжджова клітина неймовірно складна. Вона має добре організоване ядро з ДНК та обладнана мікроскопічними механізмами, які сортують, транспортують і модифікують молекули, щоб підтримувати життєдіяльність клітини

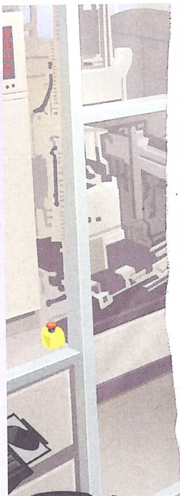

Як ви вважаєте, про що свідчить неймовірна складність дріжджової клітини? Чи могла така складна система виникнути сама собою?

Живе може з'явитися тільки з живого. ДНК складається з молекул, які називаються нуклеотидами. Кожна людська клітина має 3,2 мільярда нуклеотидів. З'єднуючись у певному порядку, нуклеотиди утворюють код, в якому прописані інструкції для створення ферментів і білків.

Імовірність того, що нуклеотиди самі собою з'єднаються в такій послідовності, щоб міг утворитися найпростіший білок, становить 1 до 10^{150} (одиниця зі 150 нулями). А це практично неможливо.

Жоден науковий експеримент не підтвердив того, що життя може виникнути випадково з неживої матерії.

Людина є унікальною. Ми можемо насолоджуватися життям так, як не можуть інші живі істоти. Людина відрізняється творчими здібностями, соціальними навичками і вмінням виявляти почуття. Ми розрізняємо відтінки смаків, запахів, звуків і кольорів. Завдяки своєму зору ми насолоджуємося тим, що бачимо. Ми складаємо плани на майбутнє і шукаємо сенс життя.

Чи все це потрібно людині для виживання і продовження роду? Чи, можливо, це свідчить про те, що наше життя — подарунок від Творця, який нас любить?

Дізнайтесь більше про цікаві факти зі світу живої природи. Читайте статті і дивіться відео у рубриці **«Задум чи випадок?»** на jw.org.

ДІЗНАЙТЕСЬ БІЛЬШЕ НА САЙТІ **JW.ORG**

Stock media provided by jensKlingebiel/Pond5.com

Знайомтесь: «Адам» — робот, створений для вивчення дріжджових клітин

«Адам» має розміри невеликого вантажного автомобіля. Він обладнаний холодильником, спеціально сконструйованими руками, відеокамерами, сенсорами і чотирма комп'ютерами. Цей робот-учений був створений для проведення складних експериментів з дріжджовими клітинами і успішно працює без втручання людини.

Чи ви повірили б, якби вам сказали, що «Адам» з'явився без конструктора, випадково? Очевидно, ні. Але зверніть увагу, що найпростіша жива клітина набагато складніша, ніж цей робот-учений. Якщо робот — результат цілеспрямованих зусиль, то хіба можна дійти іншого висновку стосовно живої клітини?

Що не може пояснити наука

Здавалося б, учені вже дуже багато знають про Всесвіт. Однак залишається чимало питань, на які у науки немає відповідей.

Чи з’ясували вчені, як виник Усесвіт і життя в ньому? Коротко кажучи, ні. Дехто вважає, що така галузь науки, як космологія, може пояснити походження Всесвіту. Але ось що каже професор астрономії в Дартмутському коледжі Марсело Глейзер, який є агностиком: «Ми не маємо пояснення того, як виник Усесвіт».

У журналі «Саєнс ньюс» говориться: «Можливо, нам ніколи не вдасться з’ясувати, як саме виникло життя на Землі. Більша частина геологічного літопису, яка могла б розповісти про початковий період існування Землі, вже давно зникла» («Science News»). Отже, як бачимо, наука не відповідає на запитання, як виник Усесвіт і життя.

Проте хтось може запитати: якщо життя не з’явилося саме по собі, хто ж тоді дав йому початок? Якщо Творець існує і він мудрий і турботливий, то чому він не припинить людські страждання? Чому існує так багато різних релігій? Чому ті, хто заявляє, що служить Богу, роблять стільки зла?

Наука неспроможна дати відповіді на ці запитання. Але це не означає, що їх немає. Чимало людей знайшли їх у Біблії.

Чи хотіли б ви дізнатись, чому деякі вчені, які присвятили час на дослідження Біблії, вірять у Творця? Пропонуємо вам переглянути відеоролики з рубрики «Погляди на походження життя». Їх можна знайти на сайті jw.org, ввівши в полі пошуку назву цієї рубрики.

НАУКА І БІБЛІЯ ПЕРЕКОНАЛИ ЇХ

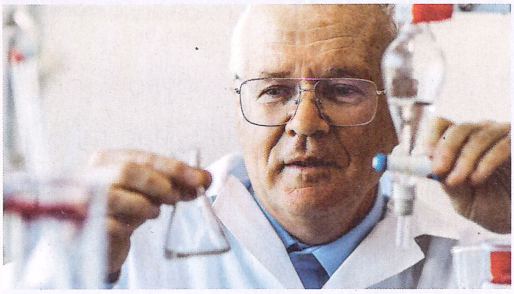

Георгій Миколайович Койдан, хімік

«На роботі мені часто доводиться “конструювати” молекули. Мені треба продумувати кілька ходів наперед, як у грі в шахи. Якщо пропустити один хід, молекула розвалиться. Хоч яка складна моя робота, вона простіша, ніж тисячі хімічних реакцій, які відбуваються всередині клітини і внаслідок яких утворюються надзвичайно складні молекули. Тому я дійшов висновку, що існує неперевершений хімік — Творець.

Коли я почав вивчати Біблію, то зрозумів, що ця книга унікальна. Біблію закінчили писати близько 2000 років тому, але я бачу, що її поради актуальні і досі. Вона радить, як залагоджувати непорозуміння між членами сім’ї, з колегами по роботі та іншими людьми, і все це справді допомагає. Я дійшов висновку, що такі поради міг дати лише той, чий розум набагато перевищує людський».

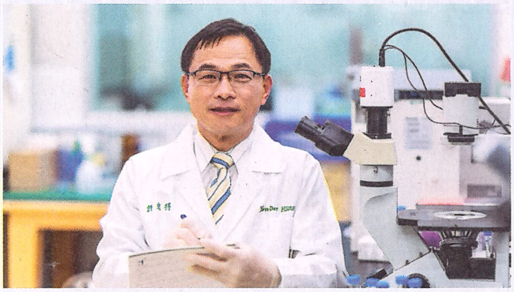

Янь Де Сюй, ембріолог

«У процесі розвитку ембріона всі його клітини повинні взаємодіяти між собою, щоб якісь клітини перетворились у нерви, якісь — у м’язи, кості, кров та інші тканини і щоб зрештою сформувався цілий організм. Механізм, який керує розвитком ембріона,— просто за межами нашого розуміння. На мій погляд, життя не могло з’явитися саме собою, а тільки завдяки чийомусь геніальному задуму.

У Біблії в Псалмі 139:15, 16 описано, як розвивається ембріон в утробі матері. На мою думку, цей опис узгоджується з відкриттями, які вчені зробили в останні десятиліття. Звідки автор цих слів у давнину міг отримати таку точну інформацію, як не від самого Творця?»

Подивіться відео **«Росіо Пікадо Хереро. Вчителька хімії обґрунтовує свою віру»**. Щоб знайти відео, введіть його назву у полі пошуку на сайті jw.org.

ДІЗНАЙТЕСЬ БІЛЬШЕ НА САЙТІ **JW.ORG**

Що розповідає Біблія

«Це розповідь про те, як з’явилось небо і земля в час, коли їх було створено» (Буття 2:4). Так Біблія коротко підсумовує розповідь про те, як виникла наша планета. Чи ця розповідь узгоджується з науковими фактами? Розгляньмо кілька прикладів.

Чи Всесвіт існував завжди

У Буття 1:1 сказано: «*На початку* Бог створив небо і землю».

До другої половини XX століття багато відомих учених вважали, що Всесвіт існував завжди. Але з огляду на недавні відкриття більшість учених визнають, що Всесвіт мав початок.

Як спочатку виглядала Земля

Згідно з Буття 1:2, 9, Земля на початку свого існування була «безформна й пуста», вкрита водою.

Цей опис узгоджується з сучасними науковими відкриттями. За словами біолога Патріка Ші, спочатку на нашій планеті «атмосфера була непридатна для дихання, без кисню», а поверхня Землі «нагадувала те, що можна побачити у сцені з науково-фантастичного фільму». У журналі «Астрономія» говориться: «Судячи з останніх досліджень, Земля спочатку була царством води. Суходолу майже не було видно» («Astronomy»).

Початок. Створено Всесвіт і Землю

1 | **Перший день.** Крізь земну атмосферу проникає розсіяне світло (Буття 1:3—5)

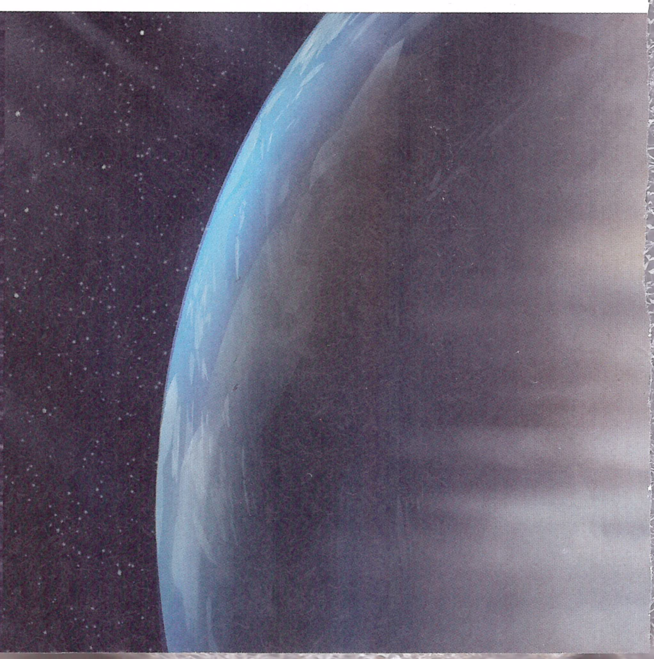

Як змінювалась атмосфера Землі

Буття 1:3—5 вказує на те, що на початку атмосфера була такою щільною, що джерел світла не було видно з поверхні землі. Лише пізніше Сонце і Місяць стали видимі (Буття 1:14—18).

Як пояснює Смітсонівський центр дослідження довкілля, наша атмосфера спочатку пропускала тільки розсіяне світло і «молоду Землю вкривав метановий туман». Пізніше «метановий туман розсіявся, і небо стало блакитним».

В якому порядку на Землі з'явилися живі істоти

У Буття 1:20—27 розповідається, що спочатку були створені риби, потім птахи, згодом наземні тварини і зрештою люди. Науковці вважають, що перші риби з'явилися набагато раніше за перших ссавців і що вже значно пізніше з'явилася людина.

Біблія не каже, що всі форми життя на Землі були створені за шість буквальних днів

«Біблійна розповідь у 1-му розділі Буття дуже стисла. Але вражає те, що використані в ній формулювання і послідовність описаних подій цілком узгоджуються з сучасними науковими відкриттями» (Джеральд Шредер, фізик)

2 | **Другий день.** Землю вкриває вода й густий шар пари. Шар пари відділяється від поверхні води, так що між ними утворюється простір (Буття 1:6—8)

3 | **Третій день.** Рівень води знижується, і з'являється суходіл (Буття 1:9—13)

Чого Біблія не каже

Деякі люди твердять, що Біблія не узгоджується із сучасними науковими відкриттями. Але їхні твердження часто базуються на неправильному розумінні того, що каже Біблія.

Біблія не каже, що Всесвіт і Земля існують лише 6000 років.

У ній говориться, що Всесвіт і наша планета були створені «на початку» (Буття 1:1). Біблія не уточнює, як давно це було.

Біблія не каже, що всі форми життя на Землі були створені за шість буквальних днів.

У ній слово «день» позначає якийсь період. Наприклад, весь період створення Землі і життя — в тому числі шість днів, про які говориться в першому розділі Буття,— названо «*днем*, коли Бог Єгова* зробив землю і небо» (Буття 2:4). Тож кожен з шести днів, протягом яких Бог готував Землю для життя і створював різних істот, міг тривати великі проміжки часу.

Біблія не каже, що живі організми не можуть з часом змінюватись.

У книзі Буття говориться, що тварини були створені «за їхнім *родом*» (Буття 1:24, 25). Слово «рід» у Біблії не є науковим терміном, але вираз «за їхнім родом» не суперечить науці. В межах одного «роду» види, які живуть в одній і тій самій місцевості, з часом можуть змінюватись.

---

* Згідно з Біблією, Єгова — це ім’я Бога.

4 | **Четвертий день.** Сонце і Місяць стають видимі з землі (Буття 1:14—19)

5 | **П’ятий день.** Бог створює водних і летючих істот, які розмножуються за родом своїм (Буття 1:20—23)

Що думаєте ви?

З усього вищесказаного видно, що Біблія простими словами точно описує, як виник Усесвіт, якою була Земля на початку і як виникло життя. Чи не дає це підстави довіряти словам Біблії про те, що існує Творець? У «Британський енциклопедії» говориться: «Ідея про надприродне походження життя загалом не суперечить даним сучасної науки»* («Encyclopædia Britannica»).

* **«Британська енциклопедія»** не підтримує погляду, що життя було створене.

ЗАДУМАЙТЕСЬ

Прочитайте Буття 1:1—2:4. Порівняйте цю розповідь з давніми міфами про створення світу. Наприклад, вавилоняни вірили, що Всесвіт і люди були зроблені з тіла богині і крові бога. Давні єгиптяни вважали, що бог Ра створив людей зі сліз. У китайців існувала легенда про те, що все на землі утворилося з мертвого тіла велетня, а люди виникли з паразитів на його тілі. Чи, на вашу думку, біблійну розповідь можна поставити в один ряд з цими міфами? Чи все-таки вона вирізняється узгодженістю з науковими фактами?

Біблія не каже, що живі організми не можуть з часом змінюватись

6 | **Шостий день.** Бог створює великих і малих наземних тварин. Кульмінацією шостого дня є поява першої пари людей (Буття 1:24—31)

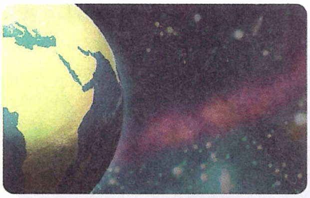

Подивіться 4-хвилинне відео **«Як з’явився Всесвіт?».** Щоб знайти відео, введіть його назву у полі пошуку на сайті jw.org.

ДІЗНАЙТЕСЬ БІЛЬШЕ НА САЙТІ **JW.ORG**

Чому важливо з’ясувати

Існує Творець чи ні? Якщо факти переконують вас, що існує, то логічно розібратися в аргументах на користь того, що він Автор Біблії. А якщо ви будете довіряти Біблії, то зможете:

Більше радіти життю

БІБЛІЯ КАЖЕ: «[Бог робив] добро: давав дощ з неба, врожайні часи і вдосталь їжі, а також сповнював ваші серця радістю» (Дії 14:17).

ЩО ОЗНАЧАЮТЬ ЦІ СЛОВА. Усе, що є навколо нас,— це подарунок від Творця. Він любить нас і дбає про нас. Ви можете переконатися у його любові, якщо дізнаєтеся про нього більше.

Знайти практичні поради

БІБЛІЯ КАЖЕ: «Ти зрозумієш праведність, справедливість і чесність — зрозумієш усю дорогу добра» (Прислів’я 2:9).

ЩО ОЗНАЧАЮТЬ ЦІ СЛОВА. Наш Творець знає найкраще, що нам потрібно для щастя. Читаючи Біблію, ви знайдете для себе багато корисного.

Отримати відповіді на свої запитання

БІБЛІЯ КАЖЕ: «Знайдеш знання про Бога» (Прислів’я 2:5).

ЩО ОЗНАЧАЮТЬ ЦІ СЛОВА. Якщо ви переконаєтеся в тому, що Творець існує, то зможете знайти відповіді на такі важливі запитання, як: для чого ми живемо? Чому навколо стільки страждань? Що стається після смерті? Біблія дає відповіді на всі ці запитання.

Впевнено дивитися в майбутнє

БІБЛІЯ КАЖЕ: «Я добре знаю, щó я задумав для вас,— промовляє Єгова.— Я задумав для вас мир, а не лихо, щоб дати вам майбутнє і надію» (Єремії 29:11).

ЩО ОЗНАЧАЮТЬ ЦІ СЛОВА. Бог обіцяє, що в майбутньому усуне зло, страждання і навіть смерть. Якщо ви будете довіряти Божим обіцянкам, це додасть вам сил долати щоденні труднощі.

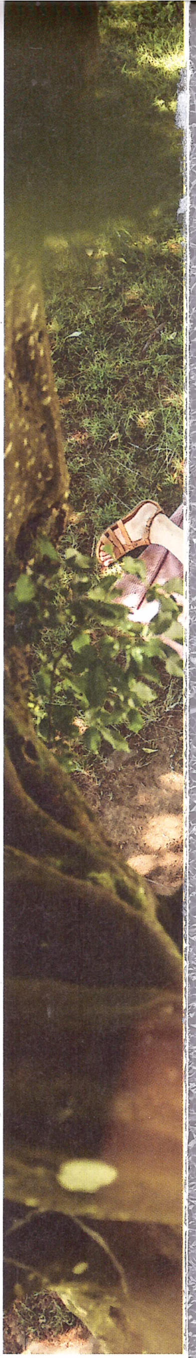

Подивіться відео **«Звідки ми знаємо, що Біблія правдива?»** і **«Хто автор Біблії?»** на сайті jw.org. Щоб знайти ці відео, введіть у поле пошуку фрази «Біблія правдива» або «автор Біблії».

ЯК ЇМ ДОПОМАГАЄ ВІРА В ТВОРЦЯ

«Я не перестаю захоплюватися тим, наскільки практичними є поради Бога у різних сферах життя. Він вчить нас розставляти пріоритети, залагоджувати непорозуміння і пояснює, як стати його другом» (Сінді, США).

«Віра у Творця збагатила моє життя і сповнила його сенсом. Я розширюю свої горизонти, адже постійно дізнаюся щось нове про дивовижний світ природи, про Творця і про його Слово, Біблію» (Еліз, Франція).

«Коли я роблю так, як наш Творець радить у Біблії, то стаю щасливішим. Я навчився бути менш критичним, уважним до інших, навчився отримувати радість від життя. Я став кращим батьком» (Петер, Нідерланди).

«Раніше все моє життя зводилося до того, щоб поїсти, поспати і встигнути на роботу. Я не жила, а існувала. Тепер я дивлюся на життя іншими очима. Життя — це прекрасний подарунок, яким я насолоджуюсь» (Ліз, Естонія).

«Мене часто охоплювала тривога. Жити стало легше, коли я дізнався, що скоро не буде зла, несправедливості і страждань» (Адрієн, Франція).

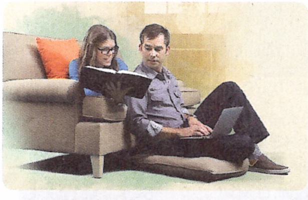

Дізнайтесь, як Біблія відповідає на важливі питання, які цікавлять багатьох людей. Подивіться відео **«Чому варто вивчати Біблію?» (повна версія)**.

ДІЗНАЙТЕСЬ БІЛЬШЕ НА САЙТІ **JW.ORG**

У цьому номері «Пробудись!»

містяться факти, які свідчать про те, що Всесвіт був створений. Знайдіть час і з'ясуйте для себе, чи є підстави вірити у Творця. Нижче наводимо перелік відео і публікацій, які можуть вас зацікавити. Щоб їх знайти, введіть назви у поле пошуку на сайті jw.org.

Розгляньте факти

ДІЗНАЙТЕСЬ БІЛЬШЕ НА САЙТІ **JW.ORG**

Чому багато освічених людей вірить у Творця?

Подивіться інтерв'ю з серії відеороликів **«Погляди на походження життя»**.

Чи теорія еволюції спирається на доведені факти?

Прочитайте брошуру **«Чи виникло життя само по собі?»**.

Чи віра в Творця сліпа?

Подивіться відео **«Що кажуть твої однолітки. Віра в Бога»**.

Чи є вагомі підстави довіряти Біблії?

Прочитайте брошуру **«Походження життя. П'ять важливих запитань»**.

JW.ORG®

Безкоштовно завантажуйте цей та попередні номери журналу

Біблія онлайн (понад 200 мов)

Зайдіть на сайт **jw.org** або відскануйте код

g21.3-K
250226